

Зинякова А. А.<https://orcid.org/0000-0002-6895-3348>

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

**НАГОЛОШЕННЯ ДІЄСЛІВ МИНУЛОГО ЧАСУ
(АКЦЕНТНИЙ ТИП С) У ПОЕМІ «ЕНЕЇДА» І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО**

Публікація є продовженням дослідження особливостей наголошування дієслів класичного поетичного тексту, а саме: поеми «Енеїда» І. Котляревського. У статті схарактеризовано наголошення дієслів минулого часу (акцентний тип С) у поемі в зіставленні з їхніми відповідниками в сучасних лексикографічних працях (для зіставлення використано: Головацук С. І. Складні випадки наголошення. Київ, 1995; Погрібний М. І. Орфоенічний словник. Київ, 1984; Погрібний М. І. Словник наголосів української літературної мови. Київ, 1964; Українська літературна вимова і наголос. Київ, 1973); з'ясовано, що акцентуація 207 зафіксованих дієслів у поемі збігається з сучасною літературною. Особові форми чол. і жін. родів нудівся і нуділася 3 ос. одн. мають суфіксальний наголос, але в сучасних лексикографічних працях зафіксовані з дублетним наголошенням: нудівся, нуділася. Наголошення дієслів у поемі пов'язане з римуванням (автором застосовано силабо-тонічну систему віршування – використано 4-стопний ямб). Дієслова ігра́ли, ізробі́ла (з протетичним і), кружа́в (-ли), лучі́лася (-ся), нахлеста́вся (-лись), нача́в (-ли), одиешта́ли, потеря́в (-ла), причвала́в (2 та 3 ос., одн.), толкува́в, уздрі́в (-а, -и), хвата́всь (-лись), шатну́вся (-лись) не зафіксовані сучасними лексикографічними працями, бо належать до загальнонародної лексики середньо-наддніпряньського говору південно-східного наріччя. Подальший аналіз акцентування дієслів минулого часу поеми з флексійним та рухомих наголосами, дієслів теперішнього та майбутнього часів дасть змогу мати детальну інформацію про особливості наголошування цього класу на час написання твору, залучення фактичного матеріалу з праслов'янського періоду, староукраїнських акцентованих пам'яток кінця XVI – початку XVIII століть, українських говорів південно-західного та північного наріччя дозволить визначити загальні тенденції щодо акцентування дієслів загалом.

Ключові слова: акцентологія, акцентема, акцентний тип, наголос, наголошення, суфіксальний наголос, особові дієслова минулого часу.

Постановка проблеми. Пропонована публікація є нашим подальшим дослідженням особливостей наголошування дієслів класичного поетичного тексту, а саме: поеми «Енеїда» І. Котляревського.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останній науковій розвідці (див.: Зинякова А.А. Наголошення дієслів минулого часу (акцентний тип К) у поемі «Енеїда» І. Котляревського. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика. Том 36 (75). № 1. 2025. Частина 1. С. 38–44) ми детально проаналізували останні дослідження й публікації щодо вивчення специфіки акцентування іменних частин мови та почасті дієслів у поемі «Енеїда» в порівнянні з їхнім наголошенням у сучасній українській літературній мові задля виявлення тенденцій становлення, виформування та розвитку акцент-

ної системи української мови загалом. У поданій вище публікації зафіксували наголошення особових дієслів минулого часу з кореневим наголосом (акцентний тип К), зробивши порівняльний аналіз наголошування виявлених акцентом з їхніми відповідниками в сучасних лексикографічних працях для подальшого визначення загальних тенденцій у становленні та виформуванні наголошування цього найфундаментальнішого класу слів.

Постановка завдання. Метою пропонованої статті є виявлення і характеристика наголошення дієслів минулого часу з суфіксальним наголосом (акцентний тип С) у поемі «Енеїда» І. Котляревського в зіставленні його з наголошенням у сучасній українській літературній мові.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань, а саме: зафіксувати дієс-

лова минулого часу з суфіксальним наголосом (принагідно зазначимо, що суфікс – це службова морфема, розташована зазвичай після кореня чи іншого суфікса, що виконує словотвірну та формотворчу функції); порівняти наголошування зафіксованих акцентом з наголошенням у сучасних лексикографічних працях; по можливості, подати коментар щодо специфіки наголошування дієслів, котрі мають відмінності.

Джерельною базою й матеріалом дослідження є ті ж лексикографічні праці та перші 3 (три) частини поеми «Енеїда».

Виклад основного матеріалу. До акцентного типу С належать такі дієслова (джерело, з якого наведено фактичний матеріал подано в круглих дужках – римська цифра вказує на частину «Енеїди», дві арабські цифри – на строфу частини й на рядок):

брехати/-ть: брехали (III, 78, 5);
бувати: бував (II, 9, 7; II, 53, 1), бувала (III, 37, 6);
величатися: величався (II, 21, 9; III, 53, 6);
веліти: велів (I, 8, 3; II, 72, 8);
вертітися: вертівся (I, 36, 3; II, 34, 9; II, 45, 5),
 вертілася (III, 11, 7), вертілись (II, 2, 7);
визивати: визивав (II, 27, 4);
вихваляти: вихвалляли (II, 33, 1);
ворожити/-ть: ворожили (III, 93, 10);
вродітися: вроділись (II, 11, 3; III, 8, 5);
гадати: гадали (III, 97, 6);
глузувати: глузувала (II, 30, 6), глузували (II, 33, 3);
глядіти: гляділи (II, 19, 3; II, 37, 6);
гнівити: гнівів (I, 3, 2);
говоріти: говорила (I, 63, 1), говорили (II, 53, 3);
годіти: годіла (I, 38, 7; I, 55, 1);
горіти: горіли (I, 57, 5; II, 43, 7);
горювати: горював (II, 51, 2), горювала (I, 63, 5), горювали (II, 38, 1; II, 38, 6);
грати: грала (I, 27, 7), грали (I, 27, 8);
гуляти/-ть: гуляла (I, 20, 8), гуляли (II, 37, 8; III, 9, 3; III, 46, 9);
давати: (не) давали (III, 71, 3);
держати/-ть: держали (III, 76, 1);
дивітися/-сь: дивівсь (I, 18, 7), дивівся (III, 49, 1), дивілись (III, 46, 2);
діватися: дівалась (III, 30, 1);
дівувати: дівувала (III, 15, 5);
дрижати: дрижав (II, 58, 6; III, 19, 10), дрижала (III, 33, 6);
журітися: журівсь (II, 56, 7), журівся (I, 51, 8);
забавлятися: забавлявся (II, 35, 1), забавлялись (II, 28, 3);
забрятися/-сь: забрався (I, 31, 1), забравсь (III, 32, 4);

загнати/-ть: загнав (I, 40, 7);
загулятися/-сь: загулялись (II, 29, 5), загулялися (I, 37, 7);
задавати: задавав (III, 51, 10), задавали (III, 85, 5);
задрімати/-ть: задрімав (II, 55, 7);
зажурітися: зажурився (II, 54, 1), зажурилася (I, 59, 1);
закричати: закричав (I, 48, 7; II, 24, 4), закричали (II, 10, 6);
замурмотати: замурмотали (I, 21, 8; II, 7, 2);
заридати: заридала (I, 24, 1; I, 55, 5);
заснути: заснув (II, 23, 10), заснули (I, 32, 6);
захотіти: захотів (I, 55, 2; II, 34, 2);
зв'язатися/-сь: зв'язався (I, 20, 2; II, 3, 2; II, 19, 7), зв'язавсь (II, 53, 2; II, 72, 4), зв'язалася (III, 42, 6), зв'язалась (III, 5, 8);
звеліти: звелів (I, 11, 10; I, 22, 8; II, 33, 5; III, 34, 5), звеліла (I, 63, 9);
зібрати: зібрав (I, 8, 2; II, 9, 1);
зібратися: зібрався (I, 18, 3), зібрались (II, 23, 9; II, 28, 1);
зробіти: зробіти (II, 10, 1), зробів (I, 6, 13; III, 24, 4), зробіли (I, 1, 6; II, 11, 5);
зробітися: зробівся (II, 22, 3; II, 45, 3);
іграти: іграли (I, 37, 1; I, 37, 8; III, 9, 9);
ізробіти: ізробіла (I, 53, 9; II, 36, 6);
качатися/-сь: качався (II, 34, 9), качавсь (II, 45, 4), качалась (III, 19, 3);
кипіти/-ть: кипіла (III, 70, 3), кипіли (III, 80, 10; III, 87, 5);
кректати: кректав (II, 30, 10), кректала (III, 19, 1);
кресати: кресала (I, 65, 8);
кричати: кричав (I, 59, 4; II, 19, 10; II, 45, 7; II, 44, 7), кричала (I, 59, 4), кричали (II, 23, 5; II, 38, 7; III, 44, 5; III, 46, 1; III, 48, 8; III, 84, 7);
кружати (з різним лексичним значенням: *пити хмільні напої та кружляти*): кружав (I, 14, 1), кружали (I, 32, 8);
куріти: куріли (I, 39, 1; III, 2, 6);
лежати: лежав (III, 67, 7), лежали (III, 53, 4);
лигати: лигав (II, 30, 7), лигали (I, 12, 5);
лучіться: лучилася (II, 50, 9), лучилась (I, 23, 10);
любіти: любіла (I, 2, 7; I, 38, 8; I, 66, 8);
мандрувати: мандрував (III, 3, 4);
мовляти: мовляла (III, 37, 1), мовляли (I, 21, 10);
мовчати: мовчав (II, 52, 2), мовчали (II, 21, 2);
мудрувати: мудрували (III, 85, 6);
мчатися: мчавсь (II, 71, 10), мчалась (I, 4, 10), мчалися (III, 2, 3);
нагріти: нагріла (I, 53, 8), нагрів (II, 48, 4);
народітися: народівся (I, 3, 6; I, 11, 8);

нарядітись: наряділась (I, 13, 6; I, 33, 3; II, 36, 9; II, 39, 6);
нахлестатися/-сь: нахлестався (II, 7, 9; II, 72, 6),
нахлестались (II, 13, 8);
начати: начав (II, 28, 2), *начали* (II, 17, 2);
нудітись/-сь: нудівся (I, 51, 9; II, 16, 3),
нуділась (I, 59, 3);
оглядатися/-сь: оглядався (I, 58, 3; I, 58, 10),
оглядався (II, 1, 2);
одшептати: одшептали (II, 70, 9);
палати: палало (I, 66, 5), *палали* (II, 43, 5);
перевертатися: перевертався (II, 16, 3; II, 55, 5);
писати/-ть: писав (II, 15, 7);
підмостітись/-ть: підмостівся (II, 32, 3; II, 53, 6);
побрати: побрав (I, 57, 4; I, 62, 10);
повернути: повернув (II, 30, 2), *повернула*
 (II, 35, 5);
погубити: погубила (I, 38, 9), *погубили* (I, 23, 8);
подратися: подрався (I, 8, 9; III, 33, 9);
позбирати: позбрав (I, 18, 2; I, 51, 2);
показати: показав (II, 6, 2; III, 10, 7; III, 18, 4);
поклонітись/-сь: поклонівся (I, 46, 1; II, 53, 9),
поклонілась (I, 17, 8; II, 36, 8);
полетіти: полетіла (I, 2, 9), *полетіли* (III, 32, 5);
помагати: помагати (II, 10, 9; II, 47, 9),
помагали (III, 48, 6);
поминати: поминав (II, 14, 2);
помирати/-ть: помирали (III, 3, 3);
порватись: порвалося (I, 54, 8), *порвались*
 (I, 23, 6);
послати (у значенні відправити): *послала*
 (I, 53, 10; I, 66, 10), *послали* (II, 56, 5);
потеряти: потеряв (III, 13, 4), *потеряла*
 (I, 61, 5);
причвалати: причвалав (I, 19, 10; III, 14, 4);
продавати: продавали (III, 79, 4; III, 93, 8);
просіти/-ть: просів (I, 3, 4; III, 22, 10), *просіла*
 (II, 71, 6);
проспатися: проспався (I, 18, 1);
простітись: простівсь (II, 71, 9), *простілась*
 (I, 17, 9);
пустітись: пустівсь (II, 72, 9), *пустілись*
 (II, 11, 1);
робити: робила (I, 63, 3), *робили* (I, 40, 8);
розказати/-ть: розказали (III, 14, 5);
розкричатися: розкричався (I, 18, 3; I, 42, 5);
сидіти/-ть: сидів (I, 55, 4), *сидів* (III, 9, 10),
сиділи (I, 40, 10; II, 19, 1; II, 37, 5);
сказати: сказав (I, 9, 4; I, 17, 7; I, 44, 9; II, 1, 8;
 II, 4, 2; II, 24, 2; II, 24, 6; II, 26, 2; II, 28, 4; II, 53, 10;
 II, 55, 10), *сказала* (I, 5, 3; I, 20, 10; I, 24, 4; II, 25, 5;
 II, 27, 4; II, 40, 1);

скакати: скакав (II, 45, 4); *скакали* (I, 37, 3;
 II, 18, 6; II, 62, 9);
совати: совав (II, 26, 7), *совали* (I, 37, 9);
спати/-ть: спав (I, 64, 10; II, 23, 2);
співати: співали (II, 18, 5; III, 3, 1; III, 3, 2);
стояти: стояв (I, 65, 1; II, 19, 2; III, 13, 2),
стояла (I, 59, 6), *стояли* (II, 2, 10; II, 13, 1; III, 43, 7;
 III, 45, 1; III, 47, 7; III, 48, 5);
схаменутися/-сь: схаменувся (II, 3, 5),
схаменулись (I, 11, 1);
схотіти: схотів (I, 32, 3; II, 8, 8);
танцювати/-ть: танцювала (I, 28, 8),
танцювали (I, 27, 9);
творітись/-ть: творілись (II, 31, 3);
терпіти: терпів (II, 73, 4), *терпіли* (III, 69, 9;
 III, 82, 5; III, 82, 7);
толкувати: толкував (III, 99, 1; III, 99, 6);
трусітись: трусився (II, 16, 1; II, 59, 6; III, 49, 3);
убивати/-ть: убивали (III, 72, 3);
убратися: убрався (I, 34, 3; I, 42, 9; I, 49, 8);
уздріти: уздрів (III, 11, 3), *уздріла* (II, 61, 1),
уздріли (II, 5, 5);
у(в)томівся/-сь: утомівся (III, 34, 1), *утомівсь*
 (III, 31, 8), *втомівсь* (III, 30, 6);
учиніти/-ть: учинів (II, 56, 9);
хвататись: хватавсь (III, 49, 9), *хватались*
 (III, 41, 1);
ходити: ходів (II, 53, 2), *ходили* (I, 39, 3);
хотіти: хотів (I, 52, 9; II, 73, 8), *хотіла* (I, 2, 8;
 I, 52, 7);
черкнути: черкнув (I, 47, 7); *черкнули* (II, 36, 2);
шатнутися: шатнувся (I, 10, 3; I, 50, 5);
шатнулись (I, 11, 3);
шепнути: шепнула (I, 4, 3; II, 36, 3);
шукати/-ть: шукали (II, 11, 9) [2].

У ході детального аналізу фактичного матеріалу з'ясовано, що в наголошуванні зафіксованих дієслів у поемі порівняно з їхнім наголошенням у сучасних лексикографічних працях розбіжностей не виявлено (у рамках формату публікації порівняльний аналіз не подаємо).

Пропонуємо аналіз варіантів, у яких трапляються розбіжності, а також ті форми, котрі не зафіксовано сучасними словниками.

Особові форми чоловічого й жіночого родів *нудівся* і *нуділась* з особи однини в поемі мають суфіксальний наголос, але в сучасних лексикографічних працях зафіксовані з дублетним наголошенням – кореневим і суфіксальним, наприклад: *нудівся* (Погрібний, 343; УЛВН, 374; ОС, 375), *нудився* (Головащук, 112), *нуділася* (Погрібний, 343; УЛВН, 374; ОС, 375), *нудилася* (Головащук, 112). Дієслова, на думку В. Скляренка, нале-

жали до баритонованих дієслів на *-iti*, *їть* і мали б послідовно зберігати в українській мові первісний кореневий наголос. У формах минулого часу, котрі виформувалися зі старих дієприкметників на *-l*, у науковій літературі фіксуємо первісний кореневий наголос, наприклад: *ну'див*, *ну'дила*, *ну'дило*, *ну'дили* (Грама., 374). У формах презенса кореневий наголос також зберігається, наприклад: *ну'джу*, *ну'жу* (Головацький, 27), *ну'джу* *ну'диши*, *ну'джу* (Желех., 534), *ну'диши*, *ну'дить*, *ну'димо*, *ну'дите*, *ну'дять* (Грама., 374). В імперативних формах маємо знову наголошений корінь, наприклад: *нудь*, *нудьмо*, *нудьте* (Грама., 374). А лексикографічні праці різних періодів подають як кореневий, так і суфіксальний наголоси в формах інфінітива, наприклад: *ну'дити* (Головацький, 141; Желех., 692; Біл.-Нос., 291), *ну'ди'ти* (Грінч., II, 572; Булаховський, УЛВН, 28; УРС, II, 764; СУМ, V, 450), *ну'ди'тися* (Голоск., 246) [3, с. 17, 26]. Можливо, поява суфіксального наголосу в аналізованих дієсловах є впливом південно-західних говорів. У поемі наголошення дієслів пов'язане з римуванням (застосовано силабо-тонічну систему віршування – використано 4-стопний ямб).

Дієслова *іграли*, *зробила* (з протетичним *i*), *круж'ав* (-ли), *лучилась* (-ся), *нахлест'ався* (-лись), *нач'ав* (-ли), *одшептали*, *потер'яв* (-ла), *причвал'ав* (2 та 3 ос., одн.), *толку'ав*, *уздр'ів* (-а, -и), *хвта'всь* (-лись), *шатн'увся* (-лись) не зафіксовані сучасними лексикографічними працями, бо належать до загальнонародної лексики середньоаддні-прянського говору південно-східного наріччя.

Прокоментуємо специфіку їхнього наголошення.

Акцентема (*i*)*грали* в плані діяхронії належить до баритонованих дієслів на *-ati* з суфіксальним наголосом у формі інфінітива, тому в минулому часі, котрий виформувався з дієприкметників на *-l*, що входили до складу перфекта, послідовно зберігають суфіксальний наголос, наприклад: *грав*, *гра'ла*, *гра'ло*, *гра'ли* (Грама., 360; УЛВН, 142). У формах презенса, імператива, дієприслівникових формах також маємо первісний суфіксальний наголос. Дієприкметникові форми фіксуються з кореневим та суфіксальним наголосом, наприклад: *у'грано* (С. Зиз., 136), *гра'но* (Гал., 113) і *у'гра'но* (Рад., 478); *гра'ний*, *гра'на*, *гра'не*, *гра'ні* (Грама., 347, 360), *гра'ний* (УРС, I, 358) [3, с. 371, 375]. Кореневий наголос, ймовірно, пов'язаний з наявністю в деяких давніх варіантах слова із занепадом редукованих *ъ* та *ь*, тому й маємо пізньопраслов'янське рецесивне

кореневе наголошення. У поемі наголос давній – на суфіксові.

Дієслово (*iz*)*роби'ла* належить до окситонованих дієслів на *-iti*, – *їть*. У новій формі минулого часу, котра виформувалася зі старої форми дієприкметників минулого часу на *l*, що входили до форми перфекта, зберігається первісний наголос інфінітива на суфіксові, наприклад: *роби'л* (Гал., 138, 147; Рад., 224; *роби'в* *роби'ла* *роби'ло* *роби'ли* (Грама., 373; УЛВН, 557), *роби'ў*, *роби'ла* (Янув, 100), *роби'ў*, *роби'ли* (Онишкевич, II, 179), *руб'і'ў* (Верхратський, 1900, 84), *роби'в*, *роби'ли* (Біл.-Нос., 314), *роби'ли* (Ващенко, 238) [3, с. 61]. Презенсні ж форми, за свідченням давніх українських пам'яток, послідовно зберігають пізньопраслов'янську акцентуацію – флексійну в 1 особі однини й кореневу в інших особових формах. У формах імператива – суфіксальне наголошення. У поемі наголос первісний – на суфіксові.

Акцентеми *кружа'ти*, *луча'тися*, *нахлест'атися*, *потер'яти*, *толкува'ти* зафіксовані з суфіксальним наголосом у Словарі української мови Б. Грінченка (*Зевес тоді кружав сивуху і оселедцем заїдав. Така нам лучилась пеня*. Котл. Ен.) [4, с. 313, 383, 531; 5, с. 377; 6, с. 272].

На думку В. Скляренка, префіксальне дієслово (*нач'ати*), утворене від безпрефіксних дієслів з окситонованою а. п., має у формі множини суфіксальний наголос у давніх українських акцентованих пам'ятках. З таким же наголосом фіксується і в поемі [3, с. 428].

Щодо специфіки наголошення акцентеми *уздр'ів* (-а, -и), зафіксованої в поемі у формах чоловічого, жіночого родів та у формі множини, то воно належить до префіксальних дієслів на *-їти* / *-ати*, утворених від безпрефіксних дієслів з рухомою а. п. Також це дієслово зазнало трансформації в пізній період праслов'янської або давньоруської мов, втративши кореневий голосний (редукований голосний кореня – *зр'їти* ← *зър'їти*). У давніх українських пам'ятках вона фіксується з префіксальним наголосом, наприклад: *у'зриши* «побачиш» (Огоновський, 230), *зазр'у* «побачу», *за'зриш* (Брох, 117), *об'їзришися* «роздивишися», але в Словарі Б. Грінченка *об'їзрю'ся* (Грінч., III, 10) [3, с. 438, 444, 494]. Поділяючи точку зору В. Скляренка вважаємо, що суфіксальний (як і нечасто вживаний кореневий) наголос є новішою формою. Випадок потребує детальнішого і глибшого опрацювання усіх дієслівних форм цієї акцентеми.

Висновки. У ході аналізу фактичного матеріалу нами зафіксовано та схарактеризовано наго-

лошення особових дієслів минулого часу з суфіксальним наголосом (акцентний тип С) у поемі в зіставленні з його наголошенням у сучасних лексикографічних працях. Розбіжностей не виявлено. Поодинокі випадки, у яких вони є, проаналізовано.

Подальший аналіз акцентування дієслів минулого часу поеми з флексійним та рухомим наголосами, дієслів теперішнього та майбутнього часів дасть змогу мати детальну інформацію

про особливості наголошування цього класу на час написання твору, залучення більшого фактичного матеріалу з праслов'янського періоду, староукраїнських акцентованих пам'яток кінця XVI – початку XVIII століть, українських говорів південно-західного та північного наріч дозволить визначити загальні тенденції щодо акцентування дієслів загалом. У підсумкові буде зроблено комплексний аналіз специфіки наголосової організації поеми за всіма класами слів.

Список літератури:

1. Зинякова А. А. Наголошення дієслів минулого часу (акцентний тип К) у поемі «Енеїда» І. Котляревського. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. Том 36 (75). № 1. 2025. Частина 1. С. 38–44.
2. Котляревський І. Енеїда, поезії. Київ : Рад. письменник, 1962. 329 с.
3. Скляренко В.Г. Історія українського наголосу. Дієслово. Київ : Наук. думка, 2017. 702 с.
4. Словарь української мови. Упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко : В чотирьох томах. Т. 2 . З-Н / НАН України. Ін-т української мови. Додаток О.О. Тараненка. Київ : Наук. думка, 1996. 588 с.
5. Словарь української мови. Упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко : В чотирьох томах. Т. 3 . О-П / НАН України. Ін-т української мови. Київ : Наук. думка, 1996. 506 с.
6. Словарь української мови. Упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко : В чотирьох томах. Т. 4 . Р-Я / НАН України. Ін-т української мови. Київ : Наукова думка, 1997. 616 с.
7. Словник українських морфем / Укл. Л.М. Полюга. Львів : Світ, 2001. 446 с.

Zyniakova A. A. STRESS OF PAST TENSE VERBS (ACCENT TYPE S) IN I. KOTLIAREVSKY'S POEM "ENEIDA"

*This publication is a further study of the peculiarities of verb stress in classical poetic texts, namely, I. Kotliarevsky's poem "Eneida". The article examines the stress of finite verbs of the past tense with the suffixal accent (accent type S) in the poem "Eneida" in comparison with their counterparts in modern lexicographical works. For the comparative analysis, the following sources were used: Golovashchuk S.I. Complex Cases of Stress. Kyiv, 1995; Pohribnyi M.I. Orthoepic Dictionary. Kyiv, 1984; Pohribnyi, M.I. Dictionary of Accents in the Ukrainian Literary Language. Kyiv, 1964; Ukrainian Literary Pronunciation and Stress. Kyiv, 1973. The study results reveal that the accentuation of 207 verbs used in the poem coincides with the modern literary one. The finite verb forms of the masculine and feminine genders *nudývsia* and *nudýlas'* (3rd person singular) have a suffixal stress, but in modern lexicographical works, they are recorded with a double stress: *nudývsia*, *nudýlasia*. The stress of verbs in the poem is related to rhyming (a syllabo-tonic versification system, a 4-foot iambic meter are used). The verbs *ihrály*, *izrobýla* (with a prosthetic *i*), *kruzháv (-ly)*, *luchýlas' (-sia)*, *nakhlestávsia (-lys')*, *nacháv (-ly)*, *odsheptály*, *poteríáv (-la)*, *prychvaláv* (2nd and 3rd persons, singular), *tolkuváv*, *uzdrív (-a, -y)*, *khvatávs (-lys')*, *shatnúvsia (-lys')* are not recorded in modern lexicographical works, as they belong to the common vocabulary of the Middle-Dnieper sub-dialect of the southeastern dialect. Further analysis of the accentuation of past tense verbs in the poem "Eneida" with inflectional and mobile stresses, as well as present and future tense verbs, will provide detailed information about the peculiarities of accentuation in this class of verbs at the time of writing of the texts. Drawing on factual material from the Proto-Slavic period, Old-Ukrainian accented monuments of the late 16th – early 18th centuries, and Ukrainian sub-dialects of the southwestern and northern dialects will allow us to determine general trends in the accentuation of verbs in general.*

Keywords: *accentology, accenteme, accent type, stress, accentuation, suffixal stress, finite verbs in the past tense.*

Дата першого надходження статті до видання: 30.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.04.2026